

Research Article; Received: 2025-03-15; Revised: 2025-05-11; Accepted: 2025-05-14.

รูปแบบการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ย่านชุมชนเก่าพิจิตร
เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวมิติใหม่ โดยการขับเคลื่อน
ของเยาวชนแกนนำนักสืบน้อยย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองพิจิตร
Historical Learning Model of Phichit Traditional
Communities for Developing Neo Tourism Driven by
Young Detectives of Phichit History

ชุตินา มั่นเหมาะ*¹, อัจฉรา ศรีพันธ์², วศิน ปัญญาวุฒระกุล**³Chutima Manmor¹, Atchara Sriphan², Wasin Panyavuttrakul³

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Faculty of Education, Naresuan University

First Author, E-mail: chutimamanmor@gmail.com*

Corresponding Author, E-mail: atcharamay@hotmail.com**

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มุ่งพัฒนาการท่องเที่ยวมิติใหม่โดยการขับเคลื่อนของเยาวชนแกนนำรุ่นใหม่ที่มีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและปลูกฝังจิตสำนึกรักบ้านเกิดอย่างยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ย่านชุมชนเก่าพิจิตรเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวมิติใหม่ โดยการขับเคลื่อนของเยาวชนแกนนำนักสืบน้อยย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองพิจิตร กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มผู้ร่วมภาคีเครือข่ายการวิจัย จำนวน 140 คน โดยใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบสังเกตการณ์ 2) แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม 3) ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ 4) รูปแบบการเรียนรู้ 5) แบบประเมินภาวะชนบทอย่างเร่งด่วน วิเคราะห์ข้อมูลและตีความข้อมูลโดยการวิเคราะห์และอภิปรายร่วมกันเพื่อหาข้อสรุปตีความและตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็นของผลการวิจัยและคืนข้อมูลสู่ชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า 1. กระบวนการสร้างรูปแบบการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ย่านชุมชนเก่าพิจิตรเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวมิติใหม่ โดยการขับเคลื่อนของเยาวชนแกนนำ

เมืองพิจิตรพบว่า มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ประกอบด้วย 1) ปรัชญา หลักการ แนวคิดหรือทฤษฎี 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้และขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผล และ 5) สิ่งแวดล้อมสนับสนุนการเรียนรู้

2. ผลการสังเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ย่านชุมชนเก่าพิจิตรเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวมิติใหม่ โดยการขับเคลื่อนของเยาวชนแกนนำนักสืบน้อยย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองพิจิตรพบว่า รูปแบบการเรียนรู้ PAR YOUNG YUEN Learning Model (พาย้งยีน) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวมิติใหม่ ซึ่งได้รับผลการรับรองรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิวิพากษ์ตรวจสอบประเมินให้ข้อเสนอแนะและนำมาปรับปรุง สามารถดำเนินการใน 3 ระบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยเน้นเยาวชนแกนนำในการขับเคลื่อน ซึ่งก่อให้เกิดผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนสำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงด้านบุคคล การเปลี่ยนแปลงด้านชุมชน และการเปลี่ยนแปลงด้านการท่องเที่ยว อันเป็นเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยเยาวชนจะได้รับความรู้และพัฒนาทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นต่อไปเพื่อส่งเสริมความยั่งยืนในด้านสิ่งแวดล้อม สังคม เศรษฐกิจ และกระตุนบทบาทของชุมชนเป็นเจ้าของและมีความรู้สึกภูมิใจในแหล่งท่องเที่ยวของตนเอง

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวมิติใหม่; นักสืบน้อยย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองพิจิตร; ย่านชุมชนเก่าพิจิตร; เยาวชนแกนนำ; รูปแบบการเรียนรู้ประวัติศาสตร์

Abstract

This research aims to develop a new tourism model driven by the new young detectives who play a key role in community participation to promote local historical learning and instill a sustainable sense of hometown pride. The objective is to historical learning model of Phichit traditional communities for developing neo tourism driven by young detectives of Phichit history. The sample group consists of 140 participants in research network partners, selected through purposive sampling. The researcher employs a participatory action research methodology. Five types of research tools are utilized: 1) observation forms, 2) discussion guidelines, 3) QGIS data, 4) learning models, and 5) RRA assessment. The data is analyzed and interpreted through

collaborative discussion and interpretation, seeking to draw conclusions, verify accuracy, and return the findings to the community.

The research found that 1. the process of developing a historical learning model for Phichit's traditional communities to foster neo tourism, driven by the new young detectives of Phichit History, consists of five key components: 1.1) philosophy, principles, concepts or theories, 1.2) objectives, 1.3) learning management process and steps for organizing learning activities, 1.4) assessment and evaluation, and 1.5) learning-supportive environment. 2. The synthesis of the historical learning model for Phichit's traditional communities to foster neo tourism, driven by the Young Detectives of Phichit History, revealed that the PAR YOUNG YUEN Learning Model is a learning model employing an innovation-driven process to develop new dimensions of tourism. The model has been reviewed, evaluated, and validated by experts, who provided feedback and recommendations for further improvement. It can be implemented across three educational systems: formal, non-formal, and informal with a focus on youth leaders as the driving force. The outcomes lead to significant and sustainable changes, including personal transformation, community development, and advancements in tourism. This underscores the goal of sustainable development, where youth gain knowledge and develop analytical thinking skills related to local history and communities in future in order to promote sustainability in environmental, social, and economic. It also encourages community ownership and pride in their tourism resources, and foster active participation in preserving and promoting local heritage.

Keywords: Neo Tourism; Young Detectives of Phichit History; Phichit Traditional Community; Young Leaders; Historical Learning Model

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการประเภทหนึ่งที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ปัจจุบันประเทศไทยมีการกระจุกตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวในเมืองหลัก (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2563) และประสบปัญหาสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 (COVID-19) จากข้อมูลสถิติบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยวพบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติลดลงอย่างต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. 2564 ประเทศไทยมีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติสะสม ตั้งแต่เดือนมกราคม-ธันวาคม 2564 จำนวน 427,869 คน ลดลงร้อยละ 93.62 (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2566) โดยส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ท่องเที่ยวของจังหวัดพิจิตรที่เป็นเมืองรองด้วยเช่นกัน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร, 2565) อีกทั้งแนวโน้มพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไปทำให้เกิดกลุ่มนักท่องเที่ยวมิติใหม่ขึ้นมา

กลุ่มเยาวชนคนแก่นำนักสืบน้อยย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองพิจิตรเกิดจากการดำเนินงานวิจัยในหัวข้อเรื่อง การจัดกิจกรรมเสริมศักยภาพการเรียนรู้ประวัติศาสตร์เมืองเก่าพิจิตรบนฐานชุมชน ภายใต้กิจกรรม “นักสืบน้อยย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองพิจิตร” โดยดำเนินการและผลิตเครือข่ายอย่างต่อเนื่องเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนพัฒนาการท่องเที่ยวมิติใหม่และเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ถือเป็นกลุ่มของคนรุ่นใหม่ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ของจังหวัดพิจิตร โดยอยู่ในช่วงอายุ 18-35 ปี มีความต้องการเดินทางท่องเที่ยวในที่แปลกใหม่และต้องการค้นหาการท่องเที่ยวด้วยตนเองบนสื่อดิจิทัล (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2563)

การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นย่านชุมชนเก่าพิจิตรมีความสำคัญในการสร้างความรู้และความตระหนักรู้ในคุณค่าทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของแต่ละพื้นที่ที่ช่วยให้เข้าใจรากฐานการพัฒนาชุมชนในอดีตและช่วยเสริมสร้างแนวทางการท่องเที่ยวมิติใหม่ที่สอดคล้องกับมรดกวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ชุมชนในการอนุรักษ์แหล่งศิลปกรรมท้องถิ่นที่มีคุณค่า ในขณะเดียวกันยังส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวในอนาคต นอกจากนี้ ยังส่งเสริมความร่วมมือระหว่างชุมชนกับนักท่องเที่ยวในการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์อันเป็นเอกลักษณ์ได้ต่อเนื่องและกระตุ้นการอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระดับท้องถิ่น (ปुरुณ ขวัญสุวรรณ, 2558)

ย่านชุมชนเก่าพิจิตรประสบปัญหาด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ การขาดการจัดการที่ยั่งยืน ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่ไม่ตอบโจทย์ความต้องการของคนรุ่นใหม่ และการขาดความตระหนักรู้ในคุณค่าของแหล่งประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ทำให้เกิดความเสื่อมโทรมหรือถูกทำลายโดยไม่ตั้งใจ ซึ่งเป็นการจำกัดศักยภาพของพื้นที่ในการพัฒนาและดึงดูดนักท่องเที่ยวในระยะยาว ด้วยเหตุผลดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงมีเป้าหมายในการสร้างรูปแบบการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ย่านชุมชนเก่าพิจิตรเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวมิติใหม่ โดยการขับเคลื่อนของเยาวชนแกนนำนักศึกษาบิณฑบาตร้อยประวัติศาสตร์เมืองพิจิตร ดังนั้น การสนับสนุนให้เยาวชนและนักท่องเที่ยวได้เข้ามาเรียนรู้ประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของย่านชุมชนเก่าพิจิตรที่มีอัตลักษณ์ท้องถิ่น ถือเป็นกำลังสำคัญในการผลักดันชุมชนเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการแสวงหาแนวทางสร้างสรรค์สู่การพัฒนาการท่องเที่ยวมิติใหม่ ซึ่งพื้นที่ย่านชุมชนเก่าพิจิตรมีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากมีการพัฒนาให้เป็นมรดกจังหวัดและปลูกฝังจิตสำนึกรักบ้านเกิดให้กับเยาวชนในท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร

บทความวิจัยนี้จะช่วยเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจและทักษะด้านการอนุรักษ์ในกลุ่มเยาวชนแกนนำนักศึกษาบิณฑบาตร้อยประวัติศาสตร์เมืองพิจิตร ผลจากการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน เป็นต้นแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนและเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานการศึกษา ภาครัฐ เอกชนและผู้ประกอบการในจังหวัดพิจิตร โดยย่านชุมชนเก่าสามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้แบบบูรณาการของเยาวชน เชื่อมโยงการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยว และประชาสัมพันธ์เพื่อยกระดับการท่องเที่ยวมิติใหม่ ควบคู่กับการอนุรักษ์ท้องถิ่นและการพัฒนาที่ยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อสร้างรูปแบบการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ย่านชุมชนเก่าพิจิตรเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวมิติใหม่ โดยการขับเคลื่อนของเยาวชนแกนนำนักศึกษาบิณฑบาตร้อยประวัติศาสตร์เมืองพิจิตร

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research; PAR) ของเคมมิสและแม็คแท็กการ์ท (Kemmis & McTaggart, 1988) โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย 4 ขั้นตอน (PAOR) ได้แก่ ขั้นที่ 1) ขั้นการวางแผน (Plan; P) เป็นขั้นตอนของการกำหนดแนวทางการดำเนินการวิจัย ขั้นที่ 2) ขั้นการปฏิบัติ

(Action; A) เป็นขั้นตอนการดำเนินการตามแผนที่กำหนด ขั้นที่ 3) ขั้นการสังเกต (Observation; O) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติงานที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมในขณะปฏิบัติการดำเนินงานวิจัย และขั้นที่ 4) ขั้นการสะท้อนผล (Reflection; R) เป็นการประเมินผลการดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างเป็นกลุ่มผู้ร่วมภาคีเครือข่ายการวิจัย จำนวน 140 คน โดยใช้ในการคัดเลือกแบบเจาะจง ซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องหลักที่ร่วมดำเนินการวิจัยไปกับ คณะผู้วิจัย ตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นกระบวนการวิจัยและเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัย เนื่องจากเป็นกลุ่มองค์กรและกลุ่มบุคคลที่มีเครือข่ายการส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับย่านชุมชนเก่าพิจิตร โดยมีรายละเอียดดังนี้ ได้แก่ กลุ่ม 1) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนย่านเก่าพิจิตร จำนวน 10 คน โดยใช้แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม จำนวน 4 กลุ่ม กลุ่ม 2) หน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร จำนวน 10 คน โดยใช้แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม จำนวน 1 กลุ่ม และกลุ่ม 3) เยาวชนแกนนำนักสืบน้อยย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองพิจิตร จำนวน 120 คน โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือก คือ 1) เป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ของจังหวัดพิจิตร 2) เป็นกลุ่มช่วงอายุ 18-35 ปี หรือเรียกว่า กลุ่ม Young Neo Traveler 3) มีเวลาเหมาะสมกับการเข้าร่วมการวิจัย 4) มีความสนใจในการเข้าร่วมการวิจัย 5) เป็นกลุ่มเยาวชนแกนนำที่ร่วมกันขับเคลื่อนการดำเนินงานของหน่วยอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมจังหวัดพิจิตร ตามแผนงานที่ 3 โดยใช้แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม จำนวน 10 กลุ่ม

คณะผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การเตรียมการก่อนปฏิบัติการวิจัย ส่วนที่ 2 การปฏิบัติการวิจัย และส่วนที่ 3 การสรุปผลการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 5 ชนิด คือ 1) แบบสังเกตการณ์ โดยใช้แบบสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมและเป็นแบบมีโครงสร้าง 2) แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม แบบไม่มีโครงสร้างที่เป็นการสนทนาแบบไม่เคร่งครัดกับกลุ่มผู้ร่วมภาคีเครือข่ายการวิจัย 3) ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System; QGIS) โดยเป็นข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์เชิงพื้นที่ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ 4) รูปแบบการเรียนรู้ โดยมีองค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่ (1) ปรัชญา หลักการ แนวคิดหรือทฤษฎี (2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการเรียนรู้ (3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ และขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (4) การวัดและประเมินผล (5) ระบบนิเวศการเรียนรู้ และ 5) แบบประเมินภาวะชนบทอย่างเร่งด่วน (Rapid Rural

Appraisal; RRA) โดยใช้แผนผังทางความคิดเพื่อระดมความคิดเห็นร่วมกับชุมชนและจัดลำดับความเร่งด่วนเพื่อวางแผนพัฒนาได้ตรงจุดแบบมีส่วนร่วม

คณะผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลาย คือ 1) วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมโดยคณะผู้วิจัยเข้าไปสังเกตพฤติกรรม เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะทำกิจกรรม 2) วิธีการสนทนากลุ่ม เป็นการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 3) การใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (QGIS) 4) รูปแบบการเรียนรู้ และ 5) การประเมินสถานะชนบทอย่างเร่งด่วน (RRA) โดยได้ร่วมกันสะท้อนผลการปฏิบัติตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายถึงการปรับปรุงหรือข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการดำเนินการไปปฏิบัติในวงรอบถัดไป คณะผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรมในสามวงรอบ ขั้นสุดท้ายได้สะท้อนผลการปฏิบัติในแต่ละวงรอบของกิจกรรมและทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเน้นที่การคิดวิเคราะห์ไตร่ตรองข้อมูลร่วมกันเพื่อหาแนวโน้มของคำตอบ โดยการตีความสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ เพื่อหาข้อสรุปตีความและตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็นของผลการวิจัยและทำการคืนข้อมูลสู่ชุมชน

วัตถุประสงค์	ขั้นตอนของการวิจัย	ระยะดำเนินการวิจัย	วิธีดำเนินการวิจัย	กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	เครื่องมือ
เพื่อสร้างรูปแบบการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ย่านชุมชนเก่าพิจิตรเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยววิถีใหม่ โดยการขับเคลื่อนของนักสืบน้อย ย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองพิจิตร	การวางแผน (Plan)	ส่วนที่ 1 การเตรียมการก่อนปฏิบัติการวิจัย	สร้างความสัมพันธ์สำรวจชุมชน การเตรียมคนและภาคีเครือข่ายและวางแผนการดำเนินการ	กลุ่มภาคี เครือข่าย การวิจัย	แบบสังเกต
	การปฏิบัติ (Action)	ส่วนที่ 2 การปฏิบัติการวิจัย	การศึกษาวิเคราะห์ปัญหาชุมชน กำหนดแผนงานกิจกรรม และการปฏิบัติการวิจัย		แบบสังเกต
	การสังเกต (Observation)		ลงพื้นที่สังเกตการปฏิบัติการดำเนินการวิจัยโดยมีกรอบคำถามเพื่อการติดตามประเมิน		- แบบสังเกต - แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม
	การสะท้อนผล (Reflection)	ส่วนที่ 3 การสรุปผลการวิจัย	สะท้อนกลับบทเรียนหลังการดำเนินการวิจัย และคืนข้อมูลแก่ชุมชนนำเสนอต่อเวทีสาธารณะของท้องถิ่น		- แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม - QGIS - รูปแบบการเรียนรู้ - การประเมิน RRA

ตาราง 1 แสดงสรุประยะดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ผลการวิจัย

จากการวิจัยตามขั้นตอนการดำเนินการวิจัยในแต่ละชั้น สามารถสรุปผลของการวิจัยเป็นประเด็นสำคัญเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. กระบวนการสร้างรูปแบบการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ย่านชุมชนเก่าพิจิตรเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวมิติใหม่ โดยการขับเคลื่อนของเยาวชนแกนนำนักสืบน้อยย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองพิจิตร

การดำเนินกิจกรรมในวงรอบที่ 1 จากการฝึกอบรมเยาวชนเป็นไกด์ท้องถิ่นทำให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่สนุกสนานที่ใช้รูปแบบของเกมการตะลุมทำภารกิจในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับเยาวชนโดยสอดแทรกวิธีการทางประวัติศาสตร์แบบบูรณาการกับศาสตร์ต่าง ๆ เชิงสร้างสรรค์และนำมาสะท้อนผลร่วมกัน ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยพบว่า เยาวชนควรมีบทบาทในการพัฒนาการท่องเที่ยวมิติใหม่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์โดยเยาวชนสามารถมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวมิติใหม่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ได้หลายด้าน นอกจากขับเคลื่อนหลักในการอนุรักษ์และเผยแพร่ประวัติศาสตร์แล้ว ยังสามารถมีบทบาทในด้านอื่น ๆ ที่ช่วยเสริมสร้างการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและมีคุณค่า ทั้งนี้ เยาวชนสามารถทำหน้าที่เป็นผู้บุกเบิกในการเปลี่ยนแปลงชุมชนและการท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น ทั้งในแง่ของการรักษาคุณค่าทางประวัติศาสตร์และการสร้างเศรษฐกิจที่ยั่งยืนโดยเฉพาะเยาวชนแกนนำนักสืบน้อยย้อนรอยประวัติศาสตร์พิจิตรจะมีความสามารถในการพัฒนาโครงการท่องเที่ยวเหล่านี้ได้อย่างเหมาะสม

การดำเนินกิจกรรมในวงรอบที่ 2 จากการระดมสมองร่วมวางแผนการดำเนินการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ในชุมชน ส่งเสริมโครงการอาสาสมัครเยาวชนเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเชื่อมโยงแหล่งทุน การสนับสนุนด้านการตลาด และการพัฒนาทักษะในกิจกรรมอนุรักษ์ ฟื้นฟูและประชาสัมพันธ์ย่านชุมชนเก่า ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยพบว่า การที่เยาวชนมีความสามารถและมีพลังสร้างสรรค์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวมิติใหม่ตามโครงการกิจกรรมเหล่านี้ได้ แต่ก็ยังต้องการการสนับสนุนจากผู้ใหญ่ในชุมชน ทั้งในด้านความรู้ การเชื่อมโยงกับแหล่งทุนหรือการสร้างความเข้าใจในกระบวนการต่าง ๆ การมีความร่วมมือจากทุกฝ่ายจะทำให้โครงการท่องเที่ยวสามารถเติบโตและยั่งยืนได้มากยิ่งขึ้น และหากมีการสนับสนุนจากชุมชนและภาครัฐ เยาวชนจะสามารถพัฒนาโครงการท่องเที่ยวมิติใหม่ให้เติบโตอย่างยั่งยืนในระยะยาวได้เช่นกัน ทั้งหมดนี้จะทำให้โครงการท่องเที่ยวที่พัฒนาโดยเยาวชนสามารถเติบโตได้อย่างยั่งยืน

ด้วยเช่นกัน และมีผลกระทบในเชิงบวกต่อทั้งชุมชนและเศรษฐกิจของพื้นที่นั้น ๆ เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในมิติใหม่ ไม่เพียงช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยว แต่ยังสร้างโอกาสใหม่ให้กับชุมชน ส่งเสริมเศรษฐกิจและเพิ่มคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

การดำเนินกิจกรรมในวงรอบที่ 3 จากการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์พัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น คู่มือการเดินทาง แอปพลิเคชัน แนะนำสถานที่ เช่น การถ่ายภาพเชิงสร้างสรรค์ Visual Note AR VR QGIS VLOG Metaverse ฯลฯ ได้สร้างความแปลกใหม่และดึงดูดนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยพบว่า กระบวนการสร้างรูปแบบการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ย่านชุมชนเก่าพิจิตรเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวมิติใหม่ โดยการขับเคลื่อนของเยาวชนแกนนำนักสืบน้อยย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองพิจิตร สามารถแบ่งเป็นหลายขั้นตอนเพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1) การสร้างความรู้ฐานของความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ย่านชุมชนเก่าพิจิตรเยาวชน 2) การพัฒนาและการฝึกอบรมเยาวชนเป็นไกด์ท้องถิ่น 3) การออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย 4) การใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างความน่าสนใจ 5) การสร้างความร่วมมือระหว่างเยาวชน ชุมชนและภาครัฐ และ 6) การประเมินผลและการปรับปรุงโครงการ

จากการวิเคราะห์ความสำเร็จด้านการดำเนินกิจกรรมตามวงจรวิจัยทั้งสามวงรอบดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนทั้งด้านการเปลี่ยนแปลงระดับบุคคล ด้านการเปลี่ยนแปลงระดับชุมชน และด้านการเปลี่ยนแปลงระดับท่องเที่ยว ทำให้นำมาสู่การสร้างข้อสรุปเป็นรูปแบบการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ย่านชุมชนเก่าพิจิตรเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวมิติใหม่ โดยคณะผู้วิจัยพบว่า มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ปรัชญา หลักการ แนวคิดหรือทฤษฎี เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทฤษฎีที่เน้นการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) และการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ การเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-based Learning) เน้นการมีส่วนร่วมของเยาวชนและชุมชนในกระบวนการเรียนรู้

1.2 วัตถุประสงค์ เป็นการพัฒนาทักษะและความรู้ด้านประวัติศาสตร์ในย่านชุมชนเก่าพิจิตรส่งเสริมการเรียนรู้แบบบูรณาการผ่านการปฏิบัติจริงและการมีส่วนร่วมสนับสนุนการอนุรักษ์วัฒนธรรมและทรัพยากรของชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว

มิติใหม่อย่างยั่งยืนและเสริมสร้างบทบาทของเยาวชนในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง
เชิงสร้างสรรค์

1.3 กระบวนการจัดการเรียนรู้และขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
กระบวนการเรียนรู้ถูกออกแบบอย่างเป็นระบบ โดยมีกิจกรรมที่ช่วยกระตุ้นให้เยาวชน
และผู้เข้าร่วมมีส่วนร่วมและการนำเสนอผลงานในรูปแบบที่สร้างสรรค์ โดยมีกิจกรรมที่
หลากหลาย

1.4 การวัดและประเมินผล ประเมินผลการเรียนรู้ผ่านการสังเกต การ
สะท้อนความคิดเห็นและการติดตามผลในชุมชน โดยใช้เครื่องมือหลากหลาย เช่น การ
สัมภาษณ์ การสร้างผลงาน หรือแบบสอบถามสิ่งแวดล้อมสนับสนุนการเรียนรู้การใช้
ทรัพยากรในชุมชน เช่น โบราณสถาน เรื่องเล่าท้องถิ่น และผู้นำชุมชนสร้างบรรยากาศ
การเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และการมีส่วนร่วม

1.5 สิ่งแวดล้อมสนับสนุนการเรียนรู้ เป็นปัจจัยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้
เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ สิ่งแวดล้อมที่
สนับสนุนการเรียนรู้ เช่น การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การใช้
ทรัพยากรในท้องถิ่น บรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการคิดสร้างสรรค์และการมีส่วนร่วม
และการสนับสนุนจากชุมชนเป็นสิ่งสำคัญในการทำให้รูปแบบการเรียนรู้นี้มี
ประสิทธิภาพ

2. ผลการสังเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ย่านชุมชนเก่าพิจิตร เพื่อ
พัฒนาการท่องเที่ยวมิติใหม่ โดยการขับเคลื่อนของเยาวชนแกนนำนักสืบน้อยย้อนรอย
ประวัติศาสตร์เมืองพิจิตร โดยมีส่วนประกอบรายละเอียด ดังนี้

P - Participation (การมีส่วนร่วม): การสร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชน
ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกขั้นตอน

A - Action (การลงมือทำ): ส่งเสริมให้เยาวชนลงมือปฏิบัติจริง เช่น การ
สำรวจพื้นที่ การสัมภาษณ์ผู้รู้ การจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ การปฏิบัติจริงหรือการ
นำเสนอ

R - Reflection (การสะท้อนผล): วิเคราะห์และเรียนรู้จากประสบการณ์
เพื่อพัฒนาทั้งกระบวนการเรียนรู้เป็นการสะท้อนความคิดและผลลัพธ์จากกิจกรรม
เพื่อสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

Y – Young Detectives of Pichit History (เยาวชนแกนนำนักสืบน้อย
ย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองพิจิตร): การขับเคลื่อนของเยาวชนแกนนำนักสืบน้อยย้อน

รอยประวัติศาสตร์เมืองพิจิตร ส่งเสริมให้เยาวชนเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยววิถีใหม่

O - Opportunity Creation (การสร้างโอกาส): เปิดโอกาสให้เยาวชนและชุมชนได้พัฒนาทักษะ เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และต่อยอดสู่โอกาสใหม่ ๆ ในอนาคต

U - Understanding Heritage (การเข้าใจมรดกทางวัฒนธรรม): ส่งเสริมให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

N - Networking (เครือข่ายความร่วมมือ): สร้างเครือข่ายการทำงานระหว่างเยาวชน ชุมชนหน่วยงานและภาคีเครือข่ายเพื่อให้เกิดความร่วมมืออย่างยั่งยืน

G - Growth Mindset (กรอบความคิดเพื่อการเติบโต): ปลูกฝังแนวคิดที่เปิดกว้าง สนับสนุนให้เยาวชนพัฒนาทักษะและเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อเติบโตทั้งด้านปัญญาและสังคม

Y - Youth Empowerment (การเสริมพลังเยาวชน): สนับสนุนให้เยาวชนเข้ามามีบทบาทในการเรียนรู้และพัฒนาชุมชนผ่านกิจกรรมที่สร้างสรรค์และมีความหมายและส่งเสริมการพัฒนาทักษะ ความคิดสร้างสรรค์และความเป็นผู้นำของเยาวชนแกนนำนักสืบน้อยย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองพิจิตร

U - Unity (ความสามัคคีและความเป็นหนึ่งเดียวกับชุมชน): สร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างเยาวชนกับชุมชนเพื่อร่วมกันอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้

E - Engagement (การมีส่วนร่วมอย่างลึกซึ้ง): การเชื่อมโยงการมีส่วนร่วมเยาวชนกับชุมชนผ่านกิจกรรมที่เข้มข้นและมีเป้าหมาย สร้างความสัมพันธ์ระหว่างประวัติศาสตร์เชื่อมโยงอดีต ปัจจุบันและอนาคตกับวัฒนธรรมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

N - New Generation (เยาวชนรุ่นใหม่): เยาวชนรุ่นใหม่ขับเคลื่อนการท่องเที่ยววิถีใหม่ด้วยภูมิปัญญาและนวัตกรรม ส่งเสริมศักยภาพของเยาวชนเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลให้เติบโตอย่างแข็งแกร่งทั้งด้านความรู้ ทักษะและจิตสำนึก เพื่อให้สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปต่อยอดพัฒนาชุมชนและการท่องเที่ยววิถีใหม่ได้อย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

ผลการสร้างรูปแบบการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ย่านชุมชนเก่าพิจิตรเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวมิติใหม่ โดยการขับเคลื่อนของเยาวชนแกนนำนักสืบน้อยย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองพิจิตร สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

รูปแบบการเรียนรู้ PAR YOUNG YUEN Learning Model หรือ “พาย้งยีน” ได้สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้และการพัฒนาชุมชนหลายทฤษฎี โดยเฉพาะในมิติการสร้างความรู้และการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นทฤษฎีหลักที่สนับสนุนและสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning Theory) ของโคลบ (Kolb, 1984) เป็นการเรียนรู้เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมในกระบวนการที่เชื่อมโยงประสบการณ์จริง การสะท้อนความคิดและการทดลองปฏิบัติ สอดคล้องกับกระบวนการที่เยาวชนแกนนำนักสืบน้อยย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองพิจิตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมการสำรวจพื้นที่ การเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ตรงขั้นตอนต่าง ๆ เช่น การนำเสนอข้อมูล การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว ซึ่งช่วยให้เกิดการสะท้อนความคิดและเรียนรู้จากการปฏิบัติ และยังสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ชุมชนเป็นฐาน (Community-based Learning Theory) ของเมลลาวิลล์ และคณะ (Melaville, et al., 2006) ที่ให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและพัฒนาชุมชน โดยใช้ย่านชุมชนเก่าพิจิตรเป็นฐานสำคัญในการเรียนรู้ที่นำประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและเรื่องราวของชุมชนมาเป็นประเด็นหลักในการทำงานร่วมกับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทุนทางสังคม ตามแนวคิดของบูร์ดิเยอ (Bourdieu, 1986) ที่มองทุนทางสังคมเป็นส่วนหนึ่งของทุนหลายประเภท ได้แก่ ทุนทางเศรษฐกิจ (Economic Capital) ทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital) ทุนทางสังคม (Social Capital) และทุนทางสัญลักษณ์ (Symbolic Capital) ซึ่งทุนประเภทต่าง ๆ มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงเป็นวงจรเดียวกัน

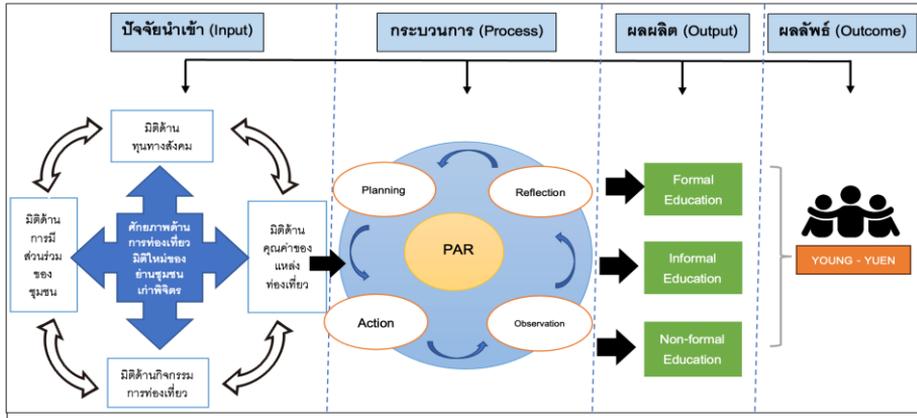
กระบวนการเรียนรู้เกิดขึ้นจากการเชื่อมโยงทรัพยากรซึ่งทรัพยากรที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ เครือข่ายระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคนนั้นเอื้อให้เกิดความไว้วางใจ ความร่วมมือและการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคม โดยสามารถนำมาสร้างประโยชน์ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมให้แก่ชุมชนหรือสังคมนั้น ๆ เช่น เครือข่ายชุมชนที่มีความไว้วางใจกันจะสามารถร่วมมือกันจัดการทรัพยากรท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรือเมื่อคนในชุมชนมีความไว้วางใจกันสูงก็จะเกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้และประสบการณ์ ซึ่งช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนได้เป็นอย่างดี ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมและการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว ซึ่ง

สอดคล้องกับแนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Development Theory) ของเคมมิสและแม็คแท็กการ์ท (Kemmis & McTaggart, 1988) เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะการขับเคลื่อนของเยาวชนแกนนำนักสืบย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองพิจิตรทำงานร่วมกับชุมชนในทุกขั้นตอน การมีส่วนร่วมนี้ช่วยเพิ่มความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of Ownership) หรือเจ้าบ้านที่ดี และกระตุ้นให้ชุมชนมีบทบาทสำคัญในการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่น และยังตอบสนองต่อความต้องการในปัจจุบันโดยไม่กระทบต่อความสามารถในการตอบสนองความต้องการของคนรุ่นถัดไป สอดคล้องกับทฤษฎีการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Theory) หรือ SDGs ในปัจจุบันตามรายงาน “Our Common Future” ของคณะกรรมการโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development; WCED) ของบรุนด์ทแลนด์ (Brundtland, 1987) โดยโกเบล และคณะ (Goebel, et al., 2019) ยังได้เสนอการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในฐานะการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และพฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ (2555) กล่าวถึงการส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูประวัติศาสตร์ชุมชนผ่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เยาวชนและชุมชนมีบทบาทในการดูแลทรัพยากรในพื้นที่ เช่น โบราณสถานและวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อสร้างความยั่งยืนทั้งในมิติสิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจ แนวคิดหลักที่เยาวชนคนรุ่นใหม่สร้างองค์ความรู้จากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและบริบทของตนเอง การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ผ่านการสำรวจ การสัมภาษณ์ผู้รู้และการสังเคราะห์ข้อมูลช่วยให้เยาวชนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง การเชื่อมโยงระหว่างความรู้ใหม่กับบริบทในชุมชนช่วยสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้งและประยุกต์ใช้ได้จริง ทั้งนี้นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวมิติใหม่ (Neo Tourism) ของมหาวิทยาลัยมหิดล (Mahidol University, 2021) ที่กำหนดว่า เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวหลังจากสถานการณ์โควิด-19 จึงทำให้มีกลุ่มนักท่องเที่ยวมิติใหม่ โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ (Young Neo Traveler) ซึ่งถือเป็นการท่องเที่ยวในอนาคต

องค์ความรู้จากการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้พัฒนา “พಾಯังยืน” (PAR YOUNG YUEN Learning Model) ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชุมชนเก่าพิจิตรที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในมิติใหม่ โดยมุ่งเน้นบทบาทของเยาวชนเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในชุมชน ผ่านการสำรวจและเชื่อมโยงเรื่องราวประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของชุมชน การท่องเที่ยวชุมชนจึงไม่

เพียงแต่ช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรม แต่ยังสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่นและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ด้วยการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและการเรียนรู้ร่วมกันผ่านสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเชื่อมโยงอดีตกับปัจจุบันอย่างสร้างสรรค์ที่มีความสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งและตอบโจทย์กับการพัฒนาที่ยั่งยืนสืบไป

ภาพ 1 กระบวนการสร้างรูปแบบการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ย่านชุมชนเก่าพิจิตร

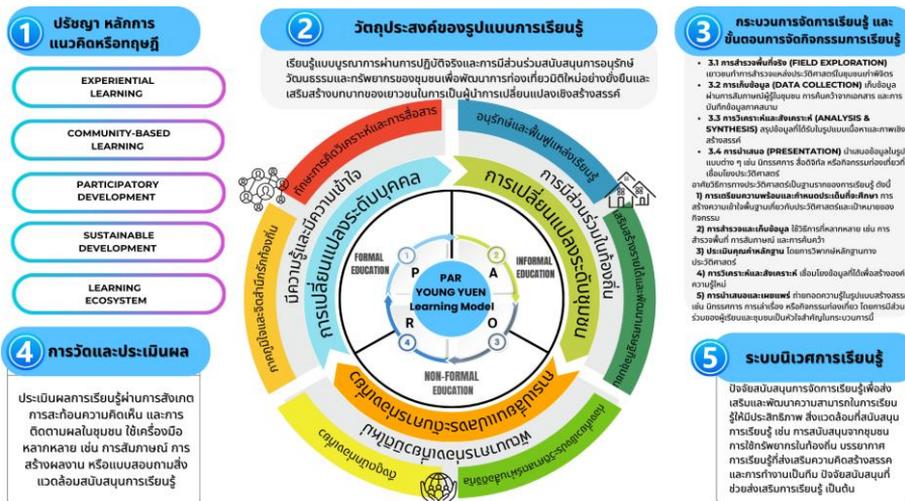
ทั้งนี้ สามารถพัฒนาการศึกษาได้ทั้ง 3 ระบบ ได้แก่ การศึกษาในระบบ (Formal Education) การศึกษานอกระบบ (Non-formal Education) และ การศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) โดยผลที่ได้รับจากรูปแบบการเรียนรู้นี้ เน้นการพัฒนาความยั่งยืนในมิติการเรียนรู้ การอนุรักษ์ประวัติศาสตร์และการพัฒนาชุมชนควบคู่กับการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วม โดยมีเยาวชนเป็นแกนนำสำคัญในกระบวนการทั้งหมด โดยองค์ประกอบทั้ง 5 ประการนี้ ช่วยสร้างกรอบแนวคิดและกระบวนการเรียนรู้ที่ครบถ้วน ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการผสมผสานความรู้ด้านประวัติศาสตร์กับการพัฒนาทักษะและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน รวมถึงการเชื่อมโยงความร่วมมือกับชุมชนเพื่อสร้างผลลัพธ์ที่ยั่งยืนในทั้งมิติการเรียนรู้และมิติการท่องเที่ยวของย่านชุมชนเก่าพิจิตร โดยสรุปประเด็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญดังต่อไปนี้

1) การเปลี่ยนแปลงด้านบุคคล เยาวชนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การวิจัยและการสื่อสาร และเกิด

ความภาคภูมิใจและความผูกพันกับชุมชน ตลอดจนการมีจิตสำนึกที่ท้องถิ่นโดยเชื่อมกับการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีใหม่

2) การเปลี่ยนแปลงด้านชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว ก่อให้เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูแหล่งประวัติศาสตร์ในชุมชนและการสร้างภาพลักษณ์ใหม่ของการท่องเที่ยวในพื้นที่ อีกทางหนึ่งก็เพื่อเสริมสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนและพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจให้กับชุมชนอีกด้วย

3) การเปลี่ยนแปลงด้านการท่องเที่ยว เกิดเส้นทางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ชุมชนและเพิ่มมิติใหม่ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ผ่านสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลและช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวที่สนใจเรียนรู้เรื่องราวท้องถิ่น

ภาพ 2 รูปแบบการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ย่านชุมชนเก่าพิจิตรเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยววิถีใหม่ โดยการขับเคลื่อนของเยาวชนแกนนำนักสืบน้อยย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองพิจิตร

สรุป

เยาวชนแกนนำนักสืบน้อยย้อนรอยประวัติศาสตร์เมืองพิจิตรมีบทบาทสำคัญเป็นผู้บุกเบิกในการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีใหม่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และส่งเสริมเศรษฐกิจยั่งยืน ซึ่งการพัฒนาชุมชนและการท่องเที่ยวต้องอาศัยความร่วมมือจากชุมชน ภาครัฐและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยกระบวนการสร้างรูปแบบการเรียนรู้ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) ประโยชน์หลัก แนวคิดหรือทฤษฎี 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้และขั้นตอนการจัดการกิจกรรมการ

เรียนรู้ 4) การวัดและประเมินผล และ 5) สิ่งแวดล้อมสนับสนุนการเรียนรู้ โดยพบว่า ผลการสังเคราะห์รูปแบบการเรียนรู้ “พวยิ่งยืน” (PAR YOUNG YUEN Learning Model) เน้นการมีส่วนร่วมและการลงมือทำ ผลการวิจัยนี้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระดับบุคคล การเปลี่ยนแปลงระดับชุมชน การเปลี่ยนแปลงระดับการท่องเที่ยว สะท้อนถึงการพัฒนาทั้งในมิติความรู้ เชื่อมโยงการท่องเที่ยวมิติใหม่และสะท้อนการอนุรักษ์และฟื้นฟูชุมชนผ่านการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการใช้ความร่วมมือและทรัพยากรในท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งให้เห็นถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนและอนาคตของชุมชนที่เชื่อมโยงอดีตในมิติประวัติศาสตร์กับปัจจุบันและการพัฒนาการท่องเที่ยวมิติใหม่อย่างยั่งยืน จากผลการวิจัยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ “PAR YOUNG YUEN Learning Model” หรือ “พวยิ่งยืน” คณะผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ควรส่งเสริมความร่วมมือของทุกภาคส่วนให้หน่วยงานการศึกษา รัฐบาลและเอกชนที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ย่านชุมชนเก่าพิจิตร 2) ควรสร้างความตระหนักเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อมให้กับคนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวในการพัฒนาการท่องเที่ยวมิติใหม่แบบยั่งยืน เน้นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ผสมผสานความสัมพันธ์กับชุมชน 3) ควรส่งเสริมความยั่งยืนในด้านสิ่งแวดล้อม สังคมและเศรษฐกิจ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ครอบคลุมและต่อเนื่องในระยะยาว 4) ควรกระตุ้นบทบาทของชุมชนให้มีส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งในการอนุรักษ์และพัฒนาท้องถิ่นเพื่อให้ชุมชนเป็นเจ้าของและมีความรู้สึกรักภูมิใจในแหล่งท่องเที่ยวของตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566-2570)*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- ปुरुณ์ ขวัญสุวรรณ. (2558). *ย่านชุมชนเก่า: นิยาม คุณค่า กลไกการฟื้นฟูสู่ชีวิตประจำวัน. วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สจล.* 20 (1), 1-17.
- พลทธี ศิริบรรณพิทักษ์. (2555). *การวิจัยทางการศึกษา: แนวคิดและหลักการ*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2563). *โครงการกำหนดขอบเขตพื้นที่เมืองเก่า เมืองเก่าพิจิตร*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2563). *COVID-19 กับผลกระทบต่อการท่องเที่ยวไทย สถานการณ์การท่องเที่ยวของประเทศไทย ไตรมาส 1/2563*. รายงานการวิจัย. สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.
- สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร. (2565). *รายงานสรุปผลการดำเนินงานประจำปี 2565*. พิจิตร: สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดพิจิตร.
- Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. In Richardson, J. G. (ed.). *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. (pp. 241-258). New York: Greenwood.
- Brundtland, G. H. (1987). *Our Common Future: Report of the World Commission on Environment and Development*. Oxford: Oxford University Press.
- Goebel, K. et al. (2019). Exploring Participatory Action Research as a Driver for Sustainable Tourism. *International Journal of Tourism Research*. 22 (4), 425-437.
- Kemmis, S. and McTaggart, R. (1988). *The Action Research Planner*, 3rd ed. Geelong: Deakin University Press.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential Learning: Experience as the Source of Learning and Development*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Mahidol University. (2021). *Neo Tourism*. Bangkok: College of Management Mahidol University.
- Melville, A., et al. (2006). *Community-based Learning: Engaging Students for Success and Citizenship*. Washington D.C.: Coalition for Community Schools.